NATIONAAL KENNISINSTITUUT ONDERWIJS

slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Kwaliteitskader leermiddelen

voor het primair, voortgezet en gespecialiseerd onderwijs

Inhoud

Inleiding 3

A Leerdoelen en inhoud 5

B Didactiek en leerprocessen 7

C Toegankelijkheid 11

D Inclusiviteit 13

E Lerarenmateriaal 14

F Randvoorwaarden 16

Begrippenlijst 17

Verantwoording 18

Inleiding

Leermiddelen zijn belangrijke hulpmiddelen voor goed onderwijs. De kwaliteit van leermiddelen verdient dan ook veel aandacht, van zowel de makers van de leermiddelen als van de leraren die ze gebruiken. Dit kwaliteitskader helpt daarbij. Het is ontwikkeld voor het funderend onderwijs: basisonderwijs, voortgezet onderwijs en gespecialiseerd onderwijs.

Hoe werk je met het kwaliteitskader?

Leraren en schoolleiders kunnen het kwaliteitskader gebruiken om leermiddelen te kiezen of beoordelen. Ontwikkelaars kunnen het gebruiken als hulpmiddel bij het ontwerpen, verbeteren en verantwoorden van leermiddelen. Er zijn aparte handleidingen voor leraren, schoolleiders en ontwikkelaars, waarin beschreven staat wanneer en hoe zij het kader kunnen gebruiken.

Wat verstaan we onder een leermiddel?

Onder een leermiddel verstaan we alle materialen die in een formele lessituatie worden ingezet om leerlingen kennis, vaardigheden en attitudes bij te brengen. Leermiddelen ondersteunen zowel het leerproces van leerlingen als het onderwijsproces van leraren. Ze reiken inhoud aan – wat moeten leerlingen leren? – en bieden didactische ondersteuning – hoe zorgen we dat leerlingen zich die inhoud eigen maken?

Een leermiddel omvat het geheel aan materialen dat aan leerlingen en/of leraren wordt aangeboden. Dat kan gaan om:
- volledige lesmethoden en losse of aanvullende materialen;
- papieren en digitale schoolboeken, leerwerkboeken en aanvullende materialen;
- materiaal van educatieve uitgevers en open leermaterialen.

Wat valt niet onder dit kwaliteitskader?

Het kwaliteitskader geeft zicht op verschillende aspecten van kwaliteit, maar heeft ook beperkingen. Het bevat geen eisen voor een bepaald schooltype, vak of leergebied. Ook gaat het kwaliteitskader niet over alle aspecten van goed onderwijs. Goed onderwijs krijgt vorm in de interactie tussen leerling en leraar en tussen leerlingen onderling. Een leermiddel kan dit ondersteunen, maar kan niet de leraar vervangen.

Inhoud van het kwaliteitskader

Met het kwaliteitskader kan de kwaliteit van een leermiddel worden beoordeeld aan de hand van zes thema's:

- **A** Leerdoelen en inhoud
- **B** Didactiek en leerprocessen
- **C** Toegankelijkheid
- **D** Inclusiviteit
- **E** Lerarenmateriaal
- **F** Randvoorwaarden

Elk thema is uitgewerkt in criteria. Per criterium wordt gevraagd in hoeverre het leermiddel voldoet: **volledig (V)**, **grotendeels (G)**, **beperkt (B)** of **niet (N)**. De hulpvragen helpen om het criterium te interpreteren; deze hoeven niet afzonderlijk beantwoord te worden.

Het kader is zo ontworpen, dat de criteria zoveel mogelijk van toepassing zijn op alle leermiddelen. Maar er kunnen uitzonderingen zijn. Als een criterium niet relevant is voor het leermiddel, kan dit worden overgeslagen.

A Leerdoelen en inhoud

Van een leermiddel mag je verwachten dat de leerdoelen duidelijk vermeld staan. Het helpt leerlingen als ze weten wat ze moeten beheersen. Verder is de inhoud van het leermiddel correct, actueel en logisch opgebouwd. Dit zijn basisvoorwaarden voor een goed leermiddel.

Het leermiddel voldoet:
V = volledig
G = grotendeels
B = beperkt
N = niet

Leerdoelen zijn vermeld	V	G	B	N
1. Het leermiddel vermeldt expliciet op welke leerdoelen het is gericht. › Biedt het leermiddel een overzicht van deze leerdoelen? › Staat per les/didactische eenheid vermeld wat leerlingen gaan leren en wanneer zij dat beheersen?	○	○	○	○
2. De inhoud van het leermiddel sluit aan bij de leerdoelen. › Sluit de inhoud van het leermiddel logisch aan op de vermelde leerdoelen? › Is het leermiddel geschikt om de vermelde leerdoelen volledig te behalen?	○	○	○	○

Inhoud leermiddel is correct	V	G	B	N
3. Het leermiddel is actueel en bevat geen (vak)inhoudelijke fouten. › Zijn feiten, definities en voorbeelden correct? › Is de informatie in het leermiddel actueel?	○	○	○	○
4. Het leermiddel bevat geen taalfouten of wiskundige fouten. › Zijn spelling, grammatica, woordgebruik en formuleringen correct? › Zijn berekeningen, formules, diagrammen, grafieken en wiskundetaal correct?	○	○	○	○
5. Het leermiddel hanteert begrippen duidelijk en consistent. › Worden nieuwe begrippen en concepten uitgelegd? › Worden voorbeelden bij nieuwe begrippen gegeven, zodat de leerling ze in een context kan plaatsen? › Worden begrippen consistent gebruikt?	○	○	○	○

Mogelijkheden voor flexibel gebruik	V	G	B	N
6. De leraar kan zelf keuzes maken bij selectie en volgorde van de stof (arrangeren). › Kan de gebruiker onderdelen van het leermiddel verplaatsen, overslaan of vervangen? › Is duidelijk welke onderdelen vervangbaar zijn en wat de gevolgen daarvan zijn? › Is het leermiddel te combineren met andere bronnen?	○	○	○	○

Doordachte en coherente opbouw	V	G	B	N
7. De inhoud heeft een herkenbare structuur. › Zijn de titels en kopjes passend bij de inhoud? › Hebben de onderdelen van het leermiddel een consequente structuur?	○	○	○	○
8. De leerinhoud wordt gestructureerd opgebouwd. › Is de leerstof logisch gestructureerd? › Is er een opbouw in moeilijkheidsgraad? › Maakt het leermiddel duidelijk hoe de leerinhoud samenhangt met eerdere of latere leerstof?	○	○	○	○
9. Het leermiddel verbindt nieuwe leerstof met eerder geleerde kennis en vaardigheden. › Wordt bij het begin van een les/didactische eenheid voorkennis geactiveerd, bijvoorbeeld door herhaling of vragen? › Verwijst het leermiddel expliciet naar eerder behandelde stof?	○	○	○	○

Opmerkingen over leerdoelen en inhoud

B Didactiek en leerprocessen

Een goed leermiddel helpt de leerling bij het leren. Door leerstrategieën aan te bieden, door gevarieerde verwerkingsopdrachten en door monitoring, feedback en reflectie. Mogelijkheden voor differentiatie bevorderen dat alle leerlingen de leerdoelen kunnen bereiken.

Het leermiddel voldoet:
V = volledig
G = grotendeels
B = beperkt
N = niet

Stimuleren van leerstrategieën	V	G	B	N
1. Het leermiddel stimuleert de leerlingen om leerstrategieën te gebruiken die passen bij de stof en de leerdoelen. › Biedt het leermiddel concrete leerstrategieën aan (gespreid oefenen, actief geheugen stimuleren, hardop denken, leerproces plannen)? › Legt het leermiddel uit hoe de leerlingen deze leerstrategieën kunnen toepassen?	○	○	○	○
2. Het leermiddel stimuleert herhaling van het geleerde. › Wordt het geleerde op meerdere plaatsen herhaald, verspreid over lessen/didactische eenheden? › Wordt duidelijk wat herhaling is en wat nieuwe lesstof? › Stimuleert het leermiddel om eerdere oefeningen en opdrachten of kennis opnieuw te bekijken?	○	○	○	○

Verwerkingsopdrachten	V	G	B	N
3. Het leermiddel biedt variatie in oefeningen en opdrachten. › Biedt het leermiddel variatie in type oefeningen en opdrachten (bijvoorbeeld open vragen, discussie- en reflectievragen)? › Sluiten de opdrachten/oefeningen aan bij de leerdoelen? › Worden oefeningen en opdrachten aangeboden in verschillende situaties of contexten?	○	○	○	○
4. Het leermiddel bevat voorbeeldoefeningen. › Bevat het leermiddel voorbeeldoefeningen, met (deels) uitgewerkte oplossingen? › Laten de oplossingen tussenstappen zien? › Laten de oplossingen alternatieve aanpakken zien?	○	○	○	○

Verwerkingsopdrachten	V	G	B	N
5. Het leermiddel helpt leerlingen aan het denken te zetten. › Bevat het leermiddel opdrachten op verschillende verwerkingsniveaus (bijvoorbeeld onthouden, analyseren, toepassen)? › Stimuleert het leermiddel leerlingen te reflecteren op het geleerde?	○	○	○	○
6. De opdrachten in het leermiddel bieden mogelijkheden voor interactie en samenwerking. › Biedt het leermiddel interactieve werkvormen (gesprek, uitwisseling, discussie, debat)? › Bevat het leermiddel opdrachten voor samenwerkend leren in kleine groepen?	○	○	○	○
7. Het leermiddel biedt mogelijkheden voor zelfstandige verwerking van het geleerde. › Bevat het leermiddel verwerkingsopdrachten die leerlingen zelfstandig kunnen maken? › Biedt het leermiddel voldoende houvast om zelfstandig mee te werken?	○	○	○	○
8. Eventueel gebruik van AI is alleen ondersteunend, zonder denk- en leeractiviteiten van leerlingen over te nemen. › Maakt het leermiddel duidelijk of en wanneer de leerlingen AI kunnen gebruiken bij verwerkingsopdrachten? › Blijven leerlingen zelf actief nadenken, oefenen en antwoorden formuleren? › Stimuleert het leermiddel leerlingen om de uitkomsten van AI te beoordelen en te controleren?	○	○	○	○

Monitoring, feedback en reflectie	V	G	B	N
9. Het leermiddel biedt mogelijkheden om de beheersing van het geleerde te monitoren. › Bevat het leermiddel oefeningen of toetsen om vast te stellen of leerlingen de leerdoelen behalen? › Bevat het leermiddel een kijkwijzer of observatiesysteem? › Biedt het leermiddel suggesties voor vragen om het leerproces te monitoren? › Sluit de voorgestelde wijze van monitoring aan bij de leerdoelen?	○	○	○	○

Monitoring, feedback en reflectie	V	G	B	N
10. Het leermiddel biedt hulpmiddelen om feedback en uitleg op maat te geven. › Biedt het leermiddel hulpmiddelen om de leervorderingen te analyseren? › Geeft digitaal materiaal inhoudelijke feedback op antwoorden of oplossingsstrategieën? › Geeft digitaal materiaal suggesties voor vervolgstappen naar aanleiding van fouten?	○	○	○	○
11. Het leermiddel ondersteunt leerlingen bij reflectie op hun leerproces. › Helpt het leermiddel leerlingen na te denken over hun beheersing van het geleerde? › Stimuleert het leermiddel leerlingen om na te denken over hun aanpak van een oefening of opdracht?	○	○	○	○

Differentiatie	V	G	B	N
12. Het leermiddel biedt mogelijkheden voor leerlingen met verschillende aanvangsniveaus om de leerdoelen te bereiken. › Biedt het leermiddel mogelijkheden voor ondersteuning aan leerlingen die moeite hebben de leerdoelen te bereiken? › Zijn er oefenmogelijkheden op verschillende niveaus om de leerdoelen te bereiken?	○	○	○	○
13. Het leermiddel biedt mogelijkheden om verdiepende en/of verbredende doelen te bereiken. › Biedt het leermiddel leerinhouden of verwerkingsactiviteiten voor leerlingen die de leerdoelen al bereikt hebben?	○	○	○	○

Leerstof maakt gebruik van rijke teksten en is betekenisvol	V	G	B	N
14. Het leermiddel bevat teksten in rijke taal. › Worden uitdagende schooltaal en vaktermen gebruikt? › Zijn de teksten rijk wat betreft inhoud, woordenschat en zinsbouw? › Maakt het leermiddel gebruik van authentieke teksten, zoals nieuwsartikelen of verhalen?	○	○	○	○

Leerstof maakt gebruik van rijke teksten en is betekenisvol	V	G	B	N
15. Het leermiddel legt de verbinding tussen het geleerde en werkelijke situaties. › Maakt het leermiddel duidelijk waarom leerlingen deze leerstof leren? › Legt het leermiddel de link met het dagelijks leven, de maatschappij of de geschiedenis? › Worden begrippen uitgelegd met concrete voorbeelden?	○	○	○	○

Functioneel gebruik van verschillende media	V	G	B	N
16. Het leermiddel maakt functioneel gebruik van verschillende media. › Wordt naast tekst functioneel gebruikgemaakt van afbeeldingen, audio en video? › Worden er geen onnodige of afleidende afbeeldingen gebruikt?	○	○	○	○
17. Woord en beeld zijn in het leermiddel op elkaar afgestemd. › Verduidelijken afbeeldingen begrippen in de tekst? › Staan de bij elkaar horende media dicht bij elkaar (bijvoorbeeld een illustratie bij een tekst)?	○	○	○	○

Opmerkingen over didactiek en leerprocessen

C Toegankelijkheid

Een leermiddel moet begrijpelijk en bruikbaar zijn voor álle leerlingen, ook voor degenen met een ondersteuningsbehoefte. Dat geldt voor fysieke materialen en digitale leeromgevingen. Teksten zijn goed leesbaar, taal en vormgeving zijn helder, digitale materialen zijn goed bedienbaar en compatibel met ondersteunende technologie. Daardoor is het leermiddel ook toegankelijk voor leerlingen met zintuiglijke beperkingen.
Voor meer informatie over toegankelijkheid: zie de WCAG-richtlijnen.

Het leermiddel voldoet:
V = volledig
G = grotendeels
B = beperkt
N = niet

Begrijpelijke taal	V	G	B	N
1. Het taalgebruik is afgestemd op de doelgroep. › Zijn vragen en opdrachten helder en eenduidig geformuleerd? › Is het taalgebruik begrijpelijk voor de doelgroep? › Worden taalsteun en/of hulpmiddelen gegeven om de taal begrijpelijk te maken? › Is aanpassing van de taal naar een hoger of lager niveau mogelijk?	○	○	○	○

Duidelijke vormgeving	V	G	B	N
2. De vormgeving is overzichtelijk. › Zijn titels, kopjes en opsommingen duidelijk? › Is de bladspiegel rustig, met voldoende witruimte? › Maakt de lay-out duidelijk welke onderdelen bij elkaar horen (bijvoorbeeld uitleg en opdrachten)?	○	○	○	○
3. De hulp en navigatie zijn voorspelbaar. › Functioneert de interface op een voorspelbare en consistente manier? › Zijn hulpfunctie en navigatie altijd vindbaar op dezelfde plek?	○	○	○	○

Toegankelijkheid voor alle leerlingen	V	G	B	N
4. De informatie in het leermiddel is goed leesbaar. › Is er voldoende ruimte tussen woorden, letters, regels en alinea's? › Wordt informatie niet alleen met kleur overgebracht, maar in combinatie met aanvullende tekst, symbolen of patronen? › Kun je bij digitale materialen de leesbaarheid van de tekst vergroten (lettertype, lettergrootte, contrast)?	○	○	○	○

Toegankelijkheid voor alle leerlingen	V	G	B	N
5. Het leermiddel biedt alternatieven voor leerlingen met een visuele of auditieve beperking. › Zijn er tekstalternatieven voor afbeeldingen en figuren? › Is audio beschikbaar als leesbare tekst? › Kan het leermiddel worden voorgelezen door scan- en leessoftware? › Is een digitale versie van het leermiddel beschikbaar?	○	○	○	○
6. Fysiek leermateriaal is hanteerbaar voor leerlingen met een motorische beperking. › Is er voldoende schrijfruimte? › Zijn er invulvakken?	○	○	○	○

Het digitaal leermiddel is bedienbaar voor alle leerlingen	V	G	B	N
7. Digitale materialen zijn goed te bedienen door alle leerlingen, ook door leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. › Zijn de functionaliteiten van het leermiddel bedienbaar met verschillende invoermethoden, zoals toetsenbord, muis en touchscreen? › Bevat het leermiddel geen animaties of flitsen die epileptische aanvallen of fysieke reacties kunnen veroorzaken? › Kunnen gebruikers makkelijk navigeren, informatie vinden en bepalen waar ze zich bevinden?	○	○	○	○
8. Digitale materialen voldoen aan technische voorwaarden voor toegankelijkheid. › Werkt het leermiddel goed met verschillende devices en browsers? › Is het leermiddel zowel op school als thuis toegankelijk? › Werkt het leermiddel goed met ondersteunende technologie (bijvoorbeeld schermlezers of spraakherkenningssoftware)?	○	○	○	○

Opmerkingen over toegankelijkheid

D Inclusiviteit

Alle leerlingen moeten zich in een leermiddel kunnen herkennen. Voorbeelden en afbeeldingen weerspiegelen diversiteit, stereotypering wordt vermeden.

Het leermiddel voldoet:
V = volledig
G = grotendeels
B = beperkt
N = niet

Inclusiviteit	V	G	B	N
1. Afbeeldingen en voorbeelden in de teksten laten de diversiteit in de samenleving zien. › Laat het leermiddel in beeld en tekst diversiteit zien in gender, seksuele oriëntatie, leeftijd, etniciteit, levensbeschouwing, lichaamstypen, beperkingen, gezinssituatie? › Biedt het leermiddel een divers palet aan verschillende rollen en situaties?	○	○	○	○
2. Het leermiddel vermijdt stereotypering. › Worden personen niet te vaak afgebeeld en beschreven in stereotiepe rollen en situaties? › Hanteert het leermiddel genderneutraal taalgebruik? › Biedt het leermiddel een plek aan zowel westers als niet-westers perspectief, geschiedenis of culturele tradities?	○	○	○	○

Opmerkingen over inclusiviteit

E Lerarenmateriaal

Het lerarenmateriaal geeft aanwijzingen hoe het leermiddel kan worden ingezet. Die aanwijzingen kunnen gaan over de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het onderwijs. Concrete handvatten voor lessen en voor de evaluatie van leervorderingen helpen de gebruiker. Deze aanwijzingen kunnen zijn opgenomen in een papieren handleiding of in een digitale leeromgeving voor de leraar.

Het leermiddel voldoet:
V = volledig
G = grotendeels
B = beperkt
N = niet

Voorbereiding	V	G	B	N
1. Het lerarenmateriaal maakt de achterliggende onderwijsvisie van het leermiddel duidelijk. › Geeft het lerarenmateriaal achtergrondinformatie over de onderwijsvisie? › Maakt het lerarenmateriaal duidelijk hoe de visie is vertaald in inhoudelijke keuzes?	○	○	○	○
2. Het lerarenmateriaal maakt duidelijk op welke leerdoelen het leermiddel is gericht. › Vermeldt het lerarenmateriaal welke inhoud betrekking heeft op welke kerndoelen en eindtermen en leerlijnen? › Vermeldt het lerarenmateriaal welke inhoud betrekking heeft op andere doelen (verbredings- of verdiepingsdoelen)? › Benoemt het lerarenmateriaal de relatie met doelen van andere leergebieden? › Geeft het lerarenmateriaal inzicht in welke keuzes leraren zelf kunnen maken en welke gevolgen deze keuzes hebben voor de kerndoelen en eindtermen?	○	○	○	○
3. Het lerarenmateriaal beschrijft de kernconcepten en de leerlijn van het leergebied. › Maakt het lerarenmateriaal duidelijk wat de brede bedoeling van het leergebied is? › Vermeldt het lerarenmateriaal de leerlijn waarop het leermiddel is gebaseerd en de plaats binnen die leerlijn?	○	○	○	○

Pedagogisch-didactische ondersteuning	V	G	B	N
4. Het lerarenmateriaal geeft aanwijzingen voor de pedagogisch-didactische aanpak. › Geeft het lerarenmateriaal suggesties voor uitleg, verwerking en toetsing? › Geeft het lerarenmateriaal suggesties voor het verwerken van pedagogische aspecten in de les?	○	○	○	○

Pedagogisch-didactische ondersteuning	V	G	B	N
5. Het lerarenmateriaal biedt ondersteuning bij gebruik in verschillende onderwijssituaties. › Geeft het lerarenmateriaal suggesties voor klassikaal gebruik, groepswerk, zelfstandig werken? › Wordt toegelicht hoe de gebruiker het leermateriaal kan gebruiken in verschillende onderwijssituaties, waaronder klassikaal onderwijs, groepswerk en zelfstandig werken?	◯	◯	◯	◯
6. Het lerarenmateriaal geeft aanwijzingen voor verantwoord gebruik van AI. › Maakt het lerarenmateriaal duidelijk of en wanneer de leraar AI kan gebruiken bij inzet van het leermiddel? › Maakt het duidelijk welke taken leerlingen zelf moeten uitvoeren en bij welke taken AI ondersteuning kan bieden? › Geeft het lerarenmateriaal aanwijzingen om resultaten van AI kritisch te beoordelen en te controleren?	◯	◯	◯	◯

Evalueren, registreren en analyseren van leervorderingen	V	G	B	N
7. Het leermiddel biedt ondersteuning bij het evalueren van de leervorderingen. › Bevat het leermiddel suggesties voor evaluatie? › Bevat het leermiddel instrumenten voor evaluatie (toetsen, observatie-instrumenten, rubrics, checklists)? › Geeft het lerarenmateriaal suggesties voor feedback?	◯	◯	◯	◯
8. Het leermiddel biedt ondersteuning bij het registreren en analyseren van het leerproces en de leervorderingen. › Biedt het leermiddel instrumenten voor registreren en analyseren van het leerproces (oefenplatform, dashboard, analysefuncties)?	◯	◯	◯	◯

Opmerkingen over lerarenmateriaal

F Randvoorwaarden

In informatie bij het leermiddel wordt verantwoord door wie en hoe het is ontwikkeld. Verder voldoet het aan technische randvoorwaarden en is datagebruik proportioneel, veilig en transparant. Of een leermiddel voldoet aan deze randvoorwaarden kan het beste gecontroleerd worden op schoolniveau, door de schoolleiding, een privacy officer of ict-specialist.

Het leermiddel voldoet:
V = volledig
G = grotendeels
B = beperkt
N = niet

Informatie over ontwikkeling van het leermiddel	V	G	B	N
1. Het leermiddel geeft informatie over de ontwikkelaars. › Worden de auteurs van het leermiddel vermeld? › Geeft het leermiddel een duidelijke bronvermelding?	○	○	○	○
2. Het leermiddel geeft informatie over het ontwikkelproces. › Wordt vermeld hoe bruikbaarheid en toegankelijkheid zijn getest bij gebruikers? › Wordt vermeld of en hoe gebruik is gemaakt van AI bij de ontwikkeling van het leermiddel?	○	○	○	○

Verantwoord omgaan met data	V	G	B	N
3. Het leermiddel verzamelt alleen noodzakelijke data bij leerlingen. › Is het doel van dataverzameling duidelijk? › Worden niet te specifieke persoonsgegevens gevraagd (bijvoorbeeld geboortedatum)? › Worden data niet gekoppeld aan een waardering?	○	○	○	○
4. Het leermiddel is transparant over welke gegevens worden verzameld. › Is inzichtelijk welke gegevens worden verzameld en opgeslagen? › Is de bewaartermijn duidelijk? › Is duidelijk welke partijen kunnen beschikken over de gegevens?	○	○	○	○

Opmerkingen over randvoorwaarden

Begrippenlijst

Analysefuncties
Mogelijkheden binnen digitaal leermateriaal om gegevens over gebruik, voortgang of prestaties te verzamelen en inzichtelijk te maken.

Authentieke teksten
Teksten die afkomstig zijn uit echte, betekenisvolle contexten en niet speciaal voor onderwijsdoeleinden zijn geschreven. Het kan gaan om informatieve teksten, zoals een krantenartikel, praktische teksten, zoals een gebruiksaanwijzing, of literaire teksten, zoals een verhaal of gedicht.

Compatibel
Zodanig ontworpen dat digitaal leermateriaal goed werkt in combinatie met andere systemen, apparaten, browsers of ondersteunende technologie, zoals schermlezers en spraakherkenningssoftware.

Dashboard
Een digitaal overzicht waarin informatie, resultaten en voortgang op een toegankelijke manier worden weergegeven.

Devices
Digitale apparaten waarop een leermiddel gebruikt kan worden, zoals laptops, tablets of smartphones.

Differentiatie
Het afstemmen van onderwijs op verschillen tussen leerlingen, bijvoorbeeld in niveau, tempo, interesse of ondersteuningsbehoefte.

Diversiteit
De verscheidenheid tussen mensen, bijvoorbeeld in achtergrond, sekse, leeftijd, etniciteit, beperking, gezinssituatie of uiterlijk.

Eindtermen
Wettelijke doelen voor het einde van een onderwijsfase of schoolsoort.

Gespreid oefenen
Het oefenen van leerstof op meerdere momenten, verspreid over de tijd, om het leren beter te laten beklijven.

Inclusiviteit
De mate waarin een leermiddel recht doet aan verschillen tussen leerlingen en ervoor zorgt dat iedereen zich gezien en aangesproken kan voelen.

Kerndoelen
Wettelijke doelen voor het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Lerarenmateriaal
Al het ondersteunende materiaal voor de leraar bij het gebruik van een leermiddel, zoals handleiding, lessenoverzicht, planning, antwoordmodellen en achtergrondinformatie.

Toegankelijkheid
De mate waarin een leermiddel begrijpelijk en bruikbaar is voor alle leerlingen, ook voor leerlingen met een beperking of ondersteuningsbehoefte.

Verantwoording

Dit kwaliteitskader is ontwikkeld door het Nationaal Kennisinstituut Onderwijs (NKO) en SLO in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap.

Projectteam

Suzanne van den Berg – NKO
Hanna Beuling – SLO
Peter Roetman – NKO
Anne Luc van der Vegt – NKO

Aan het ontwerp van het kwaliteitskader zijn belangrijke bijdragen geleverd door drie ontwerpteams, van onderwijskundig experts, onderwijsprofessionals en leerlingen.

Onderwijskundig experts

Christel Dood – Expertisecentrum Nederlands
Willem-Jan van Elk – Kennisnet, SIVON
Anneke van den Broek – Impuls Open Leermateriaal
Dominique Sluijsmans – Hogeschool Rotterdam
Marc van Zanten – SLO
Wouter Smets – Erasmus Universiteit Rotterdam

Onderwijsprofessionals

Cindy Bekkema – leraar basisonderwijs
Floor Fransen – leraar basisonderwijs
Majorie Huysman – leraar speciaal basisonderwijs
Ivo Lipsch – leraar voortgezet onderwijs
Judith Pool – schoolleider basisonderwijs

Leerlingen voortgezet onderwijs

Tygo van Beek – LAKS
Elijah Delsing – LBVSO
Tobian de Jong – LAKS
Stijn van Lier – LAKS
Dagan Roosenmaallen – LAKS
Pipa Tijcho – LAKS

Tijdens enkele rondetafelbijeenkomsten hebben vertegenwoordigers van verschillende onderwijsorganisaties feedback gegeven op conceptversies van het kwaliteitskader: PO-Raad, VO-raad, Sectorraad GO, Sectorraad PRO, Algemene Onderwijsbond (AOb), Christelijk Nationaal Vakverbond (CNV), Federatie van Onderwijsvakorganisaties (FvOv), Platform VVVO, Landelijk Aktie Komitee Scholieren (LAKS), Leerlingenbelang VSO (LBVSO), Centrum voor Leermiddelenadvies (CLU), Kennisnet, SIVON, Ouders & Onderwijs.

Een conceptversie van het kwaliteitskader is getest door een panel van leraren uit het primair, voortgezet en gespecialiseerd onderwijs, en bijgesteld tot deze versie.

Bij de ontwikkeling is dankbaar gebruik gemaakt van bestaande kwaliteitskaders in het Nederlandse taalgebied:

- 'MeetInstrument LeermiddelenKwaliteit (MILK)', Centrum voor Leermiddelenadvies (CLU)
- 'Wijze Lessen', Thomas More Hogeschool Antwerpen
- 'Kwaliteitskader Leermiddelen', Leerpunt
- 'Kwaliteitsmodel (open) Leermateriaal', Impuls Open Leermateriaal
- 'Kwaliteitskader Leermiddelen Taal/Nederlands PO' en 'Kwaliteitskader Leermiddelen Taal/Nederlands VO', Kennistafel Effectief Leesonderwijs

Verwijzen naar dit kwaliteitskader

Nationaal Kennisinstituut Onderwijs & SLO (2026), *Kwaliteitskader leermiddelen voor het primair, voortgezet en gespecialiseerd onderwijs*. NKO/SLO.

September 2026

NATIONAAL
KENNISINSTITUUT
ONDERWIJS

slo / een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

www.onderwijskennis.nl/kwaliteitskader